

## ביאור הדף מסכת הוריות דף ו'

מביאה הגמרא ברייתא ששואלת מדוע נאמר בקרבן הלווים, "ופר שני בן בקר תקח לחטאת", הרי נאמר אחר כך "ועשה את האחד חטאת ואת האחד עולה לה", מבאר הברייתא שבא ללמד שהחטאת כעולה ואינה נאכלת.

ובדומה לזה אמר ר' יוסי על הפסוק "הבאים מהשבי בני הגולה הקריבו עולות לאלוקי ישראל וגו' פרים שנים עשר וגו' צפירי חטאת שנים עשר הכל עולה לה" שאין הכוונה שהקריבו עולה, שהרי הקרבן היה חטאת, אלא שהחטאת הזו לא נאכלת כעולה, כיון שהיא חטאת ציבור.

וכפי שאמר רבי יהודה בברייתא שהביאום על עבודת כוכבים שעשו בימי צדקיהו.

ושואלת הגמרא שלדעת רבי יהודה מובן מדוע הביאו י"ב חטאות, כי י"ב שבטים חטאו. או שאפש"ל שרק ז' שבטים חטאו ומ"מ אף אלו שלא חטאו נגררים ומביאים קרבן, ואף לדעת רבי שמעון אפשר לומר שחטאו י"א שבטים, והקרבן הי"ב הוא של הבית דין, ולכן מביאים י"ב קרבנות.

אך שואלת הגמרא לדעת רבי מאיר שרק בית דין מביאים קרבן ולא כל שבט, מדוע הביאו י"ב קרבנות ולא אחד. ועונה הגמרא שצ"ל שחטאו י"ב פעמים.

ושואלת הגמרא כיצד הביאו בבית המקדש השני חטאת על מה שעבדו עבודה זרה בימי צדקיהו שהיה בביהמ"ק הראשון, הרי מתו כבר אלו שחטאו, וממילא היא חטאת שמתו בעליה.

ותירץ רב פפא שאין חסרון של חטאת שמתו בעליה בציבור אלא רק ביחיד, כי אין מיתה בציבור.

ושואלת הגמרא מה המקור של רב פפא, ואומרת הגמרא שא"א ללמוד זאת מהפסוק "תחת אבותיך יהיו בניך" כי ממנו משמע שאף יחיד יהיה תחת אבותיו, אלא אומרת הגמרא שהמקור לכך הוא משעיר ראש חודש שמגיע לחטאת ואף שיתכן שחלק מהציבור שתרמו את תרומת הלשכה שממנה מגיע השעיר כבר מתו.

אך דוחה הגמרא שהרי בשעיר זה ספק, ולעומת זאת כאן וודאי מתו, ומהיכן לנו שאף היכן שוודאי מתו מקריבים חטאת ציבור שמתו בעליה.

ומנסה הגמרא לומר שרב פפא לומד זאת מהפסוק שאומרים הזקנים בעגלה ערופה "כפר לעמך ישראל אשר פדית ה'", ורואים שהעגלה מכפרת אף על יוצאי מצרים שמתו כבר.

ודוחה הגמרא ששם העגלה מגיעה כדי לכפר על החיים, ומתוך שמכפרת עליהם מכפרת אף על המתים, אבל כאן מלכתחילה היא באה לכפר על המתים, ומהיכן לנו שמכפרת.

ולכן אומרת הגמרא שאף כאן היו חיים רבים מהזקנים שהיו בזמן צדקיהו, שהרי נאמר "ורבים מהכהנים והלווים וראשי האבות הזקנים אשר ראו את הבית הראשון וגו' בוכים בקול גדול". כי בכו על מה שהבית השני היה פחות מהבית הראשון. ומוסיפה הגמרא שלא היו מועטים אלא רבים שהרי נאמר בפסוק "והקול נשמע עד למרחוק", ורואים שהם היו רבים שקולם נשמע והאפיל על תרועת השמחה.

ושואלת הגמרא שהרי דורו של צדקיהו שעבדו ע"ז היו מזידים ולא שוגגים, ולכן אומרת הגמרא שמה שלמרות זאת הקריבו קרבן היה הוראת שעה, ולא שכך ההלכה.

מביאה הגמרא ברייתא שאומרת שאם מת אחד מהציבור עדיין חייבים בקרבן, אבל אם מת אחד מהבית דין הם פטורים מקרבן. ואמר רב חסדא בשם ר' זירא בשם ר' ירמיה שאמר בשם רב שזו דעת רבי מאיר שסובר שבית דין מביאים את הקרבן, ולכן אם מת אחד מהציבור לא אכפ"ל, אלא רק אם מת אחד מהבית דין שאז הרי זה חטאת שותפים שאחד מבעליה מת שא"א להקריבה.

והקשה רב יוסף שאפשר להעמיד את הברייתא אף כרבי שמעון, שהצבור והבית דין מביאים שניהם קרבן, וסובר שאם מת אחד מהציבור כיון שאין ציבור מת אלא קיים תמיד מביאים את הקרבן של הציבור, אבל אם מת אחד מהבית דין הרי זה חטאת שותפים שאחד מהם מת שאינה קריבה.

והשיב לו אב"י שהסיבה שא"א להעמיד את הברייטא כרבי שמעון זה מפני שלדעתו חטאת שותפין אינה מתה, ואם כך אף שמת אחד מהבית דיו יכולים להקריבה, שהרי רבי שמעון אמר בברייטא שאם פר החטאת של יוה"כ שמכפר על הכהנים אבד והקריבו אחר תחתיו, ואחר כך מצואו, אינו מת אלא ירעה עד שיסתאב, ורואים שלדעתו אין חטאת השותפין מתה.

וניסה רב יוסף לדחות את סברת אב"י, ולומר שמה ששם אמר רבי שמעון שהחטאת לא מתה, זה כיון שהרי זה כחטאת ציבור ולא כחטאת שותפין, כי הכהנים נקראו קהל, וכפי שנאמר בפסוק "ועל הכהנים ועל כל עם הקהל יכפר", אבל חטאת השותפין באמת מתה.

אך הוכיחה הגמרא שאין הכהנים נקראים קהל, כי אם כן נמצא שאף הם שבט, ויש י"ג שבטים, ולא י"ב, ולכן אמר רב אחא בר יעקב שבט הכהנים לא נקרא קהל, כיון שנאמר בפסוק "ונתתיך לקהל עמים ונתתי את הארץ הזאת לזרעך אחריך אחוזת עולם", ורק אלו שמקבלים אחוזה בקרקע נקראים קהל, ולא הלויים שאין להם אחוזה בקרקע.

ואמר אב"י שכדי להשלים ל"ב שבטים שבט לוי מתחלק לשניים שהם מנשה ואפרים, וכפי שאמר יעקב "אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי". אך דחה רבא את דבריו שהרי נאמר "על שם אחיהם יקראו בנחלתם", ולומדים מכאן שרק לגבי נחלה יתחלקו לשבטים ולא לשאר דברים.

ומקשה הגמרא על רבא שהרי הם היו חלוקים גם בחנייתן במדבר בדגלים ולא רק בנחלתן, ועונה הגמרא שהדגלים היו לפי הנחלה.

ושואלת הגמרא שהרי היו חלוקים בקרבנות הנשיאים, ועונה הגמרא שזה היה כדי לחלוק כבוד לנשיאים, וכפי ששינוי בברייטא ששלמה עשה ז' ימי חנוכת ביהמ"ק, והסיבה שמשם עשה י"ב זה כדי לחלוק כבוד לנשיאים.

ולמעשה מביאה הגמרא ברייתא שאומר רבי שמעון בבירור, שחטאת ציבור אינה מתה וה"ה בחטאת השותפים, ולכן א"א להעמיד את הברייטא לעיל כדעת רבי שמעון כי לדעתו אף אם מת אחד מהשותפים מקריבים את החטאת.

שאמר רבי שמעון בברייטא שביחיד יש חמש חטאות מתות, ולד חטאת, ותמורת חטאת, ושמיתו בעליה, ושנתכפרו בעליה באחר, וחטאת שעברה שנתה. ואילו בציבור כיון שלא יתכן ולד חטאת כי אין חטאת נקבה בציבור, ואף לא יתכן תמורת חטאת, כי אין תמורה בציבור, לכן למדים שאף שאר החטאות המתות לא ימותו בציבור. ואפילו שבכל מקום לא לומדים מהיכן שא"א להיכן שאפשר, וכאן הטעם שאין ולד חטאת בציבור זה כי א"א שיהיה ולד מזכר, ותמורת חטאת כי א"א שציבור יעשו תמורה, למרות זאת לומדים מהם שאף שאר החטאות לא ימותו בציבור, כי למד רבי שמעון שהחטאות המתות כולם שייכות יחד באותו המקום, ואם אין אחת מהם אין את כולם.

הדרן עלך הורו בית דין.

יש דין שכהן גדול המשוח בשמן המשחה, המכונה כהן משיח, אינו חייב חטאת אלא עם הורה לעצמו הוראה, ועשה כהוראתו, אבל אם שגג סתם באיסור חטאת, אינו מביא קרבן. ואף כשהורה לעצמו ועשה כהוראתו וטעה אינה מביא חטאת רגילה של כשבה או שעירה אלא פר חטאת של כהן משיח.

משנה. אומרת המשנה שאם הכהן משיח הורה לעצמו בשוגג ועשה בשוגג, הוא חייב פר, אבל אם הורה במזיד ועשה בשוגג או שהורה בשוגג ועשה במזיד פטור, שדין הוראתו לעצמו כדין הוראת בית דין לציבור שצריך שיוורו בית דין בשוגג ויעשו הבית דין בשוגג.

גמרא. שואלת הגמרא מה באה המשנה לחדש בדין שכהן שהורה שוגג ועשה בשוגג חייב, הרי וודאי שבאופן כזה חייב, ועונה הגמרא שהחידוש של המשנה שאף אם הורה ושכח את הטעם שממנו הורה, ועשה כהוראתו ואמר שהוא סומך על טעמו בהוראתו הוא חייב.

